

17. KASTEEL MEYLANDT, EEN BOEIEND DOMEIN

Jef ELSEN

EEN OUD DOMEIN

Het kasteel Meylandt heeft me altijd geboeid. Het kasteel was oorspronkelijk een groot landhuis, dat voor het eerst werd vermeld in 1385 als het "Hof ter Boeck". Een

groot gedeelte van het huidige Boekt behoorde immers tot het domein. In 1603 werd de naam "Milandt" voor het eerst gebruikt. In 1715 kwam het landgoed in handen van de familie de Theux, die het verbouwt tot een kasteel.

Het is dus dit laatste jaartal dat de Gemeentelijke Academie voor Beeldende Kunsten in 2015 vierde, samen met haar eigen 50-jarig bestaan. Wij wensen de

Academie van harte proficiat met de spetterende reeks van manifestaties, die Heusden-Zolder positief in de kijker plaatsten.

EEN BEROEMDE BEWONER

De belangrijkste bewoner van kasteel Meylandt was ongetwijfeld graaf Barthélemy, Théodore de Theux de Meylandt (1794-1874), minister van staat, die een belangrijke rol speelde in de eerste jaren van de Belgische onafhankelijkheid. Tussen 1834 en 1874 was hij in het totaal 10 j. eerste minister van wisselende regeringen. Zelf verbouwde hij het kasteel in 1842. In 1907 kreeg het kasteel door een grondige renovatie zijn huidig uitzicht en werd ook het bijhorende koetshuis gebouwd.

In 1946 kochten mijn ouders in Boekt een bouwperceel van één van de erfgenamen van Meylandt, Raoul de Theux de Meylandt, toen woonachtig te Brussel.

EEN SPEELKASTEEL MET IJSKELDER

Op het derde studiejaar van het LO (1954), kregen we er een nieuw speelkameraadje bij: Werner Hambüekers, een Duitser die nauwelijks Nederlands sprak. Maar wat voor ons belangrijk was: zijn ouders waren de nieuwe uitbaters van het restaurant dat werd uitgebouwd in kasteel Meylandt. Wij werden door hem op sleeptouw genomen door de vele kamers van het kasteel, de boomgaarden, de (toen leegstaande) zwembijver, de weidse bossen en ook de geheimzinnige ijskelder.

Die ijskelder diende vroeger om het ijs dat in de winter werd afgeschraapt van de vijvers te bewaren tot in de zomer. In de ijskelder was het erg donker en na een paar meter gaapte een diepe put. Om zonder gevaar de ijskelder te betreden, was dus een goede batterijlamp nodig.

Het gerucht liep dat aan die kelder ook een onderaardse gang naar het kasteel was verbonden. Maar niemand heeft die gang ooit ontdekt. De ijskelder lag aan de overzijde van de Meylandtlaan en is ondertussen opgenomen in de verkaveling Kayenberg (vroeger behorend tot de eigendom van Meylandt).

EIGENDOM GEMEENTE HEUSDEN

In 1959 kocht de vroegere gemeente Heusden, het kasteel, het koetshuis, de watermolen en de omliggende domeinen van de erfgenamen de Theux de Meylandt. Historisch vormde de Mangelbeek een natuurlijke grens tussen Heusden en Zolder. Voor waarheid wordt nog steeds in Zolder verteld dat "die van Heusden" de loop van de Mangelbeek hebben gewijzigd om aldus kasteel Meylandt op het grondgebied van de gemeente Heusden te krijgen. Verder onderzoek leert ons dat graaf Albert de Theux de Meylandt, een zoon van Barthélémy, tussen 1879 en 1915 burgemeester was van Heusden ... en dat kon niet zonder dat zijn domicilie zich in Heusden bevond.

EEN NIEUWE BESTEMMING

De gemeente Heusden had niet onmiddellijk een goede bestemming voor Meylandt. Het kasteel deed een tijdje dienst als jeugdverblijfscentrum, waar wij geregeld logeerden met de Chiro. Ik herinner mij een verblijf tijdens een Kerstverlof. Het was er toen bitter koud en het ijs stond op de vensters. De dubbele dekens hielpen niet om het enigszins warm te krijgen.

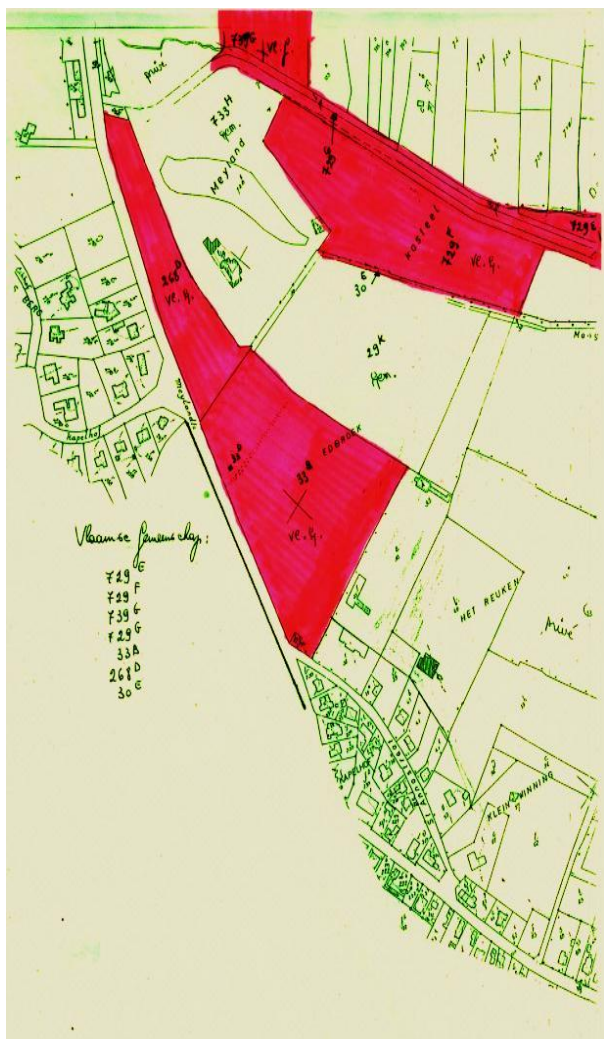
In 1969, tijdens een volksvergadering over een mogelijke fusie tussen Heusden en Zolder, haalde ik in mijn jeugdige overmoed niet alleen de lachers op mijn kant, maar ook de banbliksems van de aanwezige politici. *"Mijn pa is van Heusden en mijn ma van Zolder. Zij bewijzen dat een fusie tussen Heusden en Zolder vruchtbaar kan zijn. Ik ben dus voorstander van een fusie tussen Heusden en Zolder. Ik stel voor dat de fusie Meylandt heet en dat het gemeentehuis wordt ondergebracht in het kasteel, dat in het midden van de nieuwe gemeente ligt."*

In 1972 werd de Academie voor Beeldende Kunsten ondergebracht in Meylandt.

MEDE-EIGENAAR: VLAAMSE GEMEENSCHAP

Ook later, tijdens mijn beroepsloopbaan, bleef kasteel Meylandt mij achtervolgen. In 1997 stuurde het Gemeentebestuur van Heusden-Zolder een schrijven naar de Vlaamse Overheid: *"... In de week van 20 oktober 1997 is er een grote tak afgebroken van een boom die zich bevindt op de grasvlakte voor het kasteel van Meylandt. Daar deze boom gevaarlijk overhelt en zich op uw eigendom bevindt, willen wij u vragen of wij deze boom mogen verwijderen. ..."*

Als directeur cultuur bij de Vlaamse Overheid en als inwoner van Heusden-Zolder, werd mij gevraagd om deze zaak te onderzoeken en een antwoord voor te bereiden.

Ik deed toen een aantal ook voor mij nieuwe ontdekkingen. In 1985 werden 13 ha 68 a 90 ca voor- en achterliggende gronden van Meylandt door het Gemeentebestuur van Heusden-Zolder geruild met het Commissariaat-Generaal voor Toerisme voor ongeveer evenveel ha achterliggende gronden bij het Domherenhuis te Zolder. De gemeente zelf gaf deze gronden achter het Domherenhuis voor 50 j. in erfpacht om er het Dienstencentrum "Het Weyerke" te bouwen.

Ik stelde in 1997 vast dat het Commissariaat-Generaal voor Toerisme als nieuwe eigenaar sinds 1985 geen enkel onderhoud verrichtte op Meylandt. Het domein lag er verwaarloosd bij. Afsluitmuren stonden te verkrotten. Beken werden niet geruimd. Gelukkig werd de unieke historische boomgaard (aangeplant omstreeks 1900) onderhouden door de Nationale Boomgaardenstichting vzw.

De Sint-Annakapel (gebouwd in 1903) werd dan weer goed onderhouden door de buurtgemeenschap en de parochie Zolder-centrum. Een private persoon richtte percelen van de Vlaamse Overheid in als paardenweiden. En het Gemeentebestuur bleef het kleine onderhoud doen op de eigendom van de Vlaamse Overheid. Zo werd bv. regelmatig het gras gemaaid voor het kasteel. Enkel bij grote onderhoudswerken, werd beroep gedaan op de Vlaamse Overheid ... maar gaf het Commissariaat-Generaal voor Toerisme niet thuis.

In 1999 gaf de Vlaamse Overheid aan Aquafin de toelating om op Meylandt een overslagstation (collector) aan te leggen, waardoor de aanslepende overstromingsproblemen in de omgeving van de Bieststraat eindelijk konden worden opgelost (gemeentelijk aandeel ruim € 5 miljoen).

TUSSENTIJDS ONDERHOUD / GEBREK AAN ONDERHOUD

Het Gemeentebestuur renoveerde ondertussen kasteel en koetshuis, onderhield de visvijvers en het eigen domein en bouwde in 1991 het druk bezocht visserscafé (blokhut), in samenwerking met partnerstad Brilon. In 1994 schonk de familievereniging de Theux een borstbeeld van Barthélémy, Théodore de Theux de Meylandt, dat werd geplaatst in het park van Meylandt (afbeelding: zie hoger). In 1996 bracht het Gemeentebestuur mee de BLOSO-mountainbikeroute “Meylandt” tot stand. In 2000 gebeurde de bewegwijzering van de wandelroute “Meylandt”. In 2001 werd het pad naar de blokhut verbeterd. *(Met dank aan het Gemeentebestuur voor deze bijkomend verkregen informatie.)* Rond 2006 was er een denkpiste om op Meylandt een sportcentrum aan te leggen. Niemand van het gemeentebestuur beseftte toen blijkbaar dat dat sportcentrum enkel bereikbaar zou zijn langs een toegangsweg over de gronden van de Vlaamse Overheid.

In de herfst van 2008 werd ik op mijn werk bij de Vlaamse Overheid opgebeld door een vroegere schoolkameraad van Zolder, met de vraag of hij het dor hout mocht sprokkelen op het domein Meylandt. Uiteraard verwees ik hem verder naar Toerisme Vlaanderen vzw (ondertussen de Vlaamse opvolger van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme).

In 2009 opende de gemeente een hondenloopweide met hondentoilet op Meylandt ... op de gronden van de Vlaamse Overheid.

In datzelfde jaar 2009, kreeg ik eindelijk een officieel antwoord van Toerisme Vlaanderen vzw: “... Na grondig onderzoek, kunnen wij u melden, dat wij geen eigenaar meer zijn van de gronden rond Meylandt. Toen deze gronden in 1988 werden overgedragen van de Belgische Staat naar de Vlaamse Gemeenschap, heeft onze instelling deze overdracht immers niet aanvaard. ...”.

Dit antwoord betekende dus eigenlijk dat Toerisme Vlaanderen vzw toegaf dat de 13 ha van de Vlaamse Overheid op Meylandt er sinds 1988 onbeheerd bijlagen en dat er sinds 21 j. geen onderhoud meer werd verricht door de Vlaamse Overheid.

EEN NIEUW BEGIN?

Vanaf toen heb ik er dan ook voor geijverd om het onderhoud te laten verrichten door het Vlaams Fonds Culturele Infrastructuur (FoCI), waarvan ik toen directeur was. Helaas heb ik deze beslissing niet meer mogen meemaken tijdens mijn actieve loopbaan. Maar in 2013 verrichtte het FoCI voor het eerst grote onderhoudswerken op Meylandt en werden een aantal zieke bomen gerooid.

Wij hopen op een overleg tussen de Vlaamse Overheid en het Gemeentebestuur om het domein Meylandt als één geheel te beheren en verder uit te bouwen tot een attractief fiets- en wandelpark.

De Academie heeft bij gelegenheid van haar 50-jarig bestaan in 2015, het domein Meylandt omgetoverd tot een waar “beeldenpark”.

In onze stoutste dromen, durven wij hopen dat het domein Meylandt uitgroeit tot een permanent beeldenpark.

In de Seniorenraad werd voorgesteld om ook rustbanken te plaatsen op de eigendom van de Vlaamse Overheid.

Enkel op deze wijze is voor ons de feestvreugde rond 300 j. Meylandt compleet.

